

HỘI HOA XUÂN NÉT ĐẸP VĂN HOÁ TẾT CỔ TRUYỀN NAM BỘ

Người Nam bộ từ xưa đã quan niệm: chính chợ Tết, chợ hoa xuân, hội hoa xuân là những sinh hoạt đặc thù tạo nên không khí vui vẻ nhộn nhịp, đô hội những ngày Tết cổ truyền. Chợ tết, chợ hoa xuân thường hiện diện trong đời sống tinh thần ngày xuân vào những ngày cuối cùng của năm cũ. Khi mọi nhà đã hoàn tất công việc mua sắm, sửa soạn để chuẩn bị đón xuân: cũng là lúc hội hoa xuân tung bừng góp mặt. Điều dễ nhận thấy là không có dấu ấn của các hoạt động thương mại ở hội hoa xuân, nơi đây là sự hội tụ những tinh hoa tài nghệ của những nghệ nhân "chơi cảnh". Cây, hoa, đá cảnh: không biết từ bao giờ, đã là thú chơi tao nhã của những người dân Nam Bộ và hình như truyền thống văn hoá này còn gọi lên cái cốt cách lãng mạn của các chủ nhân vùng đất xanh tươi, trù phú và thơ mộng ở phía Nam của tổ quốc. Sự tinh lọc, quá trình đúc kết, niềm say mê và sự hoàn thiện theo thời gian đã hình thành nên những địa danh cây cảnh nổi tiếng ở Nam bộ: Thủ Đức, Hoắc Môn (TP HCM) với các loài mai cổ thụ, Mai ghép; Cái Môn (Bến Tre); Cái Bè (Tiền Giang), An Bình (Vĩnh Long), Sa Đéc (Đồng Tháp) có nghệ thuật uốn ghép, bonsai, cảnh trung, cảnh cổ thụ; Bình Quới (TP HCM), Đà Lạt độc đáo với các loại lan rừng quý hiếm, lan lai, lan ghép; nghệ nhân thành phố biển Nha Trang độc quyền về nghệ thuật cảnh đá tự nhiên, cây khô; vùng Tân Bình, Bình Thạnh (TP HCM) tập trung nghệ nhân cảnh non bộ.

Đến hẹn lại lên, cứ mỗi độ xuân về, ở cái thời khắc mà mọi người, mọi nhà chuẩn bị tổng tiễn năm cũ, đón năm mới: các nghệ nhân với hành trang là những chậu cảnh, những tác phẩm nghệ thuật từ thiên nhiên lại hẹn hò hội ngộ nơi Hội hoa xuân, để góp phần tô điểm thêm hương sắc mùa xuân cho đời và đem lại cho mọi người những niềm vui trong chuyến du xuân đầu năm. Ngày xưa, hội hoa xuân thường chỉ diễn ra trong vòng thời gian một tuần (từ 30 tháng Chạp đến mùng 5 tháng Giêng). Sau ngày giải phóng hội hoa xuân khai chương sớm hơn và kết thúc muộn hơn (từ 28 tháng Chạp đến mùng 8 tháng Giêng). Địa điểm tổ chức hội hoa xuân là công viên, vườn hoa ở các thị xã, thành phố và ở đình làng nơi những miệt quê. Thật là hiếm hoi nào ngày tết mà lại vắng bóng hội hoa xuân, song ghi dấu ấn đậm nét nhất tại phương Nam là hội hoa xuân Sài Gòn, trước kia được tổ chức ở Thảo Cầm Viên và từ năm 1981 dời về vườn hoa Tao Đàn. Nơi đây những ngày tết qui tụ đủ mặt những nghệ nhân chơi cây cảnh nổi tiếng của Nam Bộ từ Long An, Mỹ Tho, Cần Thơ, Sa Đéc, Đà Lạt, Biên Hoà, Bến Tre, Vĩnh Long đến tận Nha Trang. Những năm gần đây, hội hoa xuân còn vinh dự đón nhận sự góp mặt của những nghệ nhân cây cảnh nổi tiếng xứ Bắc Hà. Những nghệ nhân nước ngoài cũng đã chú ý đến hội hoa xuân Nam bộ: nghệ nhân Thái Lan, Đài Loan, tham dự với những tác phẩm phong lan quý hiếm, các bạn Nhật Bản với Bon Sai và nghệ thuật cắm hoa. Trong khuôn viên rộng lớn, rợp bóng những cây sao, cây dầu cổ thụ; những tác phẩm dự hội hoa xuân được sắp xếp rất khoa học theo từng chủ đề đặc trưng để phục vụ khách tham quan. Nổi bật và cuốn hút đông đảo du khách là gian hàng trưng bày mai cảnh loài hoa được coi là biểu tượng của người dân phương Nam. Nhiều chậu mai đẹp và độc đáo tới mức khó tìm thấy một bản sao. Hầu hết những gốc mai cảnh thường có tuổi đời rất cao, nhiều gốc tới 70-80 năm. Mỗi gốc một vẻ thể hiện nét cầu kỳ, tinh xảo và đa dạng khi uốn ghép. Có những cây được uốn theo các thế, có những gốc lại được ghép thành nhiều tầng,

nhiều tán. Điều đặc biệt hấp dẫn: những bông mai khoe sắc ở mỗi góc không chỉ là loại mai vàng truyền thống năm cánh và còn đan xen những bông mai 9, 10, 12, 24, 32 và thậm chí tới 48 cánh. Màu sắc của những bông mai cũng không chỉ có màu vàng mà còn có cả những bông mai màu xanh, đỏ, kem và màu cam trên cùng một thân cây. Vào những ngày đầu năm mới, khi những chậu mai đồng loạt khoe sắc: thật khó tưởng tượng những tác phẩm của thiên nhiên lại tuyệt mỹ đến vậy!

Cùng với mai cảnh, thuộc nhóm này còn có các loại: cảnh trung và bon-sai mà chất liệu cấu trúc phong phú hơn. Từ những gốc si, bồ đề, me, mai vàng, mai chiếu thủy, cùm rùm, sương rồng...chúng được hãm trong những chậu nhỏ tạo dựng lại sự hùng vĩ của thiên nhiên theo những thế "nghênh sơn", "chiếu thủy", "thăng thiên", "yểm địa", "suy phong", "chân nôm", "siêu phong"...

Nhóm cảnh non bộ: qui tụ nhiều nghệ nhân với rất đông hiện vật theo 3 thể loại: "Non bộ lớn", "Non bộ trung", "Non bộ nhỏ". Từ những hòn đá trong thiên nhiên và vật liệu kết dính, bằng bàn tay tài hoa, trí tưởng tượng đa dạng và một tâm hồn lãng mạn, những nghệ nhân đã sáng tạo ra vô số những ngọn núi theo những chủ đề ước lệ của thẩm mỹ. ở nhóm hoa tươi, sự sinh động không chỉ bởi những công chúng tham quan mà còn bởi sự phong phú, rực rỡ của các loài hoa. Những giò phong lan gây sự chú ý đặc biệt: nghệ nhân Đà Lạt, Đồng Nai giới thiệu những loại lan rừng hiếm và đẹp như tuyết mai, long tu, ý thảo, giả hạnh, hoả hoàng, hải yến mà đời thường ít khi bắt gặp. Nghệ nhân Thái Lan, Đài Loan và Bình Quới, An Phú (TP HCM) trưng thành với sản phẩm truyền thống: lan lai, lan ghép thật quý. Loại lan này không rực rỡ khoe sắc và có phần hơi đậm, nhưng quả thật chúng đẹp và rất bền. Cùng với phong lan, những bông hồng nhung, hồng vàng, những châu xương rồng, bát tiên, tuy líp cũng có phần hãnh diện khi đón nhận tiếng trầm trồ nơi du khách. Lốp người cao niên thường thưởng thức rất kỹ những tác phẩm tự nhiên: đá và cây khô. Nơi rừng sâu núi thẳm chúng chỉ là những vật vô chi vô giác, song dưới cái nhìn của những nghệ nhân: những hòn đá, những gốc cây khô lại trở nên có hồn và trở thành tác phẩm nghệ thuật. Nét sôi động, sự ngộ nghĩnh... ở hội hoa xuân có lẽ phải kể đến sự góp mặt của những lồng chim và những chậu cá cảnh. Suốt ngày đêm, nơi này liên tục cất lên những âm thanh quyến rũ của các loài chim hót: họa mi, thanh tước, hồng tước, bạch yến, hoàng yến, thanh yến, chích choè lửa, chích choè than, khiêu, chớp mào, sơn ca, vành khuyên...ngay cả ngôi nhà của chúng; kiêu dáng, sự trau chuốt, nét cầu kỳ cũng thực sự là một tác phẩm nghệ thuật. ở hội hoa xuân các nghệ nhân còn giới thiệu một số loài chim biết nói, đặc biệt có những con nói được cả 3 thứ tiếng: Việt, Anh, Hoa như sáo, két, nhồng, cà cưỡng. Thú vị và gay cấn hơn là những màn đá chim: có 2 loài chim cảnh biết "thượng đài" là chích choè lửa và họa mi. Rèn luyện cho chúng biết đá hiện vẫn đang là bí quyết của một số ít người, những trận đá chim không chỉ là những trận thư hùng mà còn là những màn biểu diễn điêu luyện cuốn hút.

Góp phần đáng kể cho sự hấp dẫn và tồn tại một nét đẹp văn hoá - hội hoa xuân có lẽ không thể quên sự đóng góp của các hoạt động văn hoá nghệ thuật: múa rối, múa lân, thi cắm hoa, trưng mâm ngũ quả và cả một số trò chơi phong phú.

Những ngày vui rồi cũng tới hồi kết thúc, ngày bế mạc, hội hoa xuân đông vui khác thường. Mọi người háo hức muốn biết những tác phẩm nào được trao huy chương để chiêm ngưỡng lần cuối. Nhưng tâm huy chương tuy không lớn về giá trị vật chất nhưng thực sự lại là những phần thưởng tinh thần vô giá, thẩm định tài nghệ của những nghệ nhân và chính nó góp phần nuôi dưỡng một truyền thống văn hoá quý báu của nam bộ trong những ngày đầu xuân